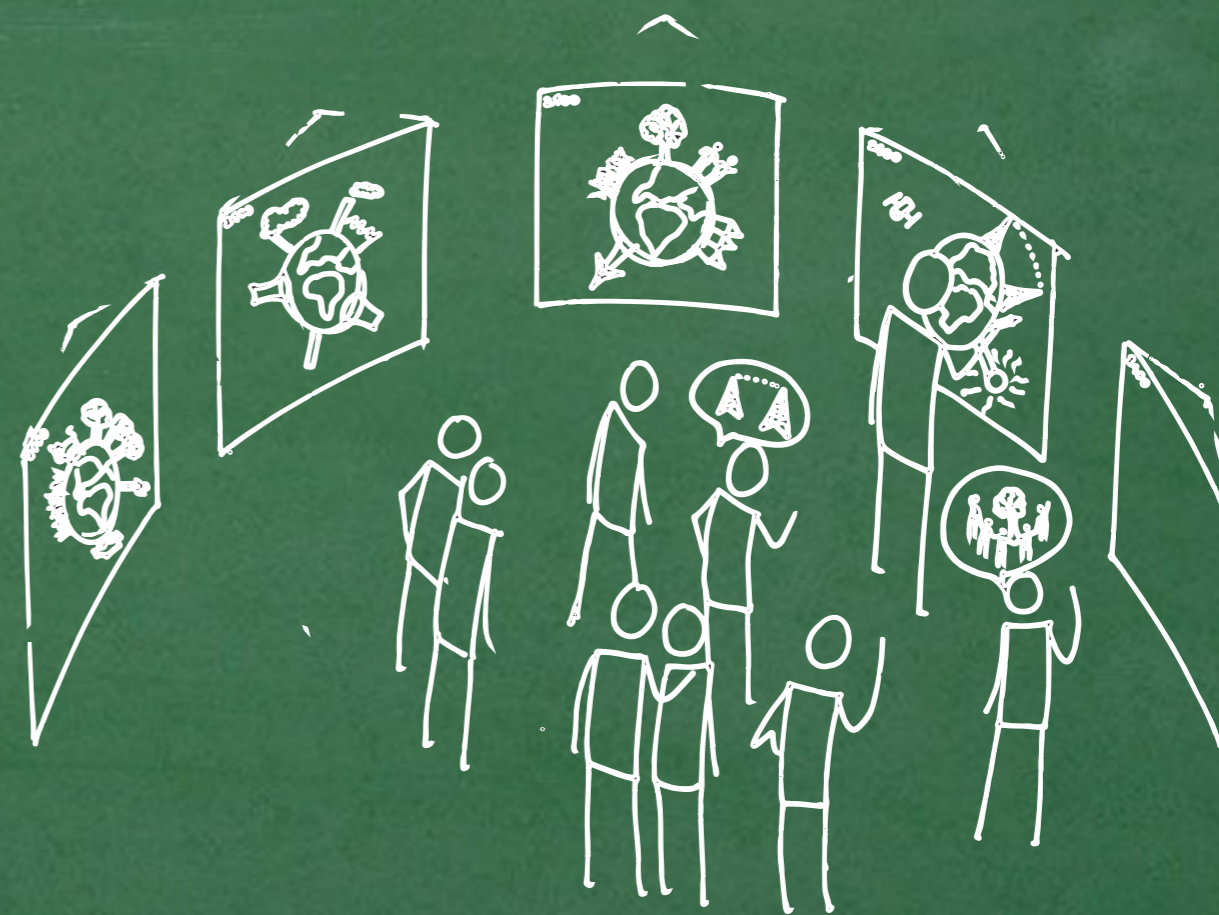

TRANSFORMATION THROUGH IMAGINATION

INZICHTEN UIT ACTIE-ONDERZOEK NAAR DE MOGELIJKHEDEN
EN WAARDE VAN VERBEELDINGSKRACHT IN KLIMAATONDERWIJS.

UITGEVOERD
DOOR

Universiteit Utrecht

stichting
TECHNOTREND
duurzame ontwikkeling door techniekeducatie

PARTNERS

Over het onderzoek

Inleiding

Sinds Greta Thunberg in de zomer van 2018 uit protest op de stoep voor het Zweedse parlement ging zitten, is een wereldwijde klimaatbeweging ontstaan. Miljoenen kinderen en tieners van over de hele wereld marcheerden door de straten om een betere toekomst te eisen. Slogans als 'ons huis staat in brand' of 'er is geen planeet B' suggereren dat velen geen rooskleurig beeld hebben van deze toekomst.

Dit is geen verrassing. Dystopische beelden van smeltende ijskappen, bosbranden en verdwijnende soorten duiken dagelijks op in de media. Dit kan schadelijk zijn en bij sommige jongeren gevoelens van angst, wanhoop of depressie veroorzaken. Ook maakt de complexe aard van klimaatverandering het moeilijk te begrijpen welke acties de meeste impact hebben. Bovendien verzuimen wereldleiders nog te vaak om daadwerkelijke stappen te nemen voor een leefbare planeet. Het gevolg is dat jongeren, zelfs jongeren met sterke idealen, lang niet altijd tot klimaatactie overgaan of door dit gevoel van onmacht geen uitweg meer zien dan strijdend de straat op te gaan. In dit verband wordt wel gesproken van "closet idealism": jongeren hebben steun en handelingsperspectief nodig om te leren handelen naar hun idealen.

Ons vermogen tot verbeelden kan een grote rol spelen bij het vormen van handelingsperspectief. Inspiratie en fantasie zijn nodig om transformaties vorm te geven en ons gezamenlijke verhaal te herschrijven.

"It seems as though most of us have less and less space to think creatively or imaginatively, if at all."

-Rob Hopkins

Doel van het onderzoek

Dit project is tot stand gekomen met hulp van twee strategische thema's van de Universiteit van Utrecht: 'Dynamics of Youth' en 'Pathways for Sustainability'. Ons trans-disciplinaire team bestaat uit Lisette van Beek, PhD kandidaat aan het Copernicus Instituut van Duurzame ontwikkeling, Sander Thomaes, Hoogleraar ontwikkelingspsychologie aan de Faculteit Sociale Wetenschappen, en Stichting Technotrend, Ontwikkelaar van duurzaam onderwijs in Nederland.

Kernvraag: hoe kunnen verbeeldingstechnieken worden toegepast in het onderwijs om het handelingsperspectief van leerlingen te vergroten?

Het doel van deze brochure is tweeledig. We beogen onderzoekers te inspireren om nieuwe onderzoeksrichtingen te exploreren. Bovendien hopen we docenten in het basis- en middelbare onderwijs aan te moedigen om verbeeldingstechnieken gebruiken in hun eigen (duurzame) onderwijs. De links in de zijlijn van het document kunnen daarbij als inspiratie fungeren.

Onderzoeksmethode

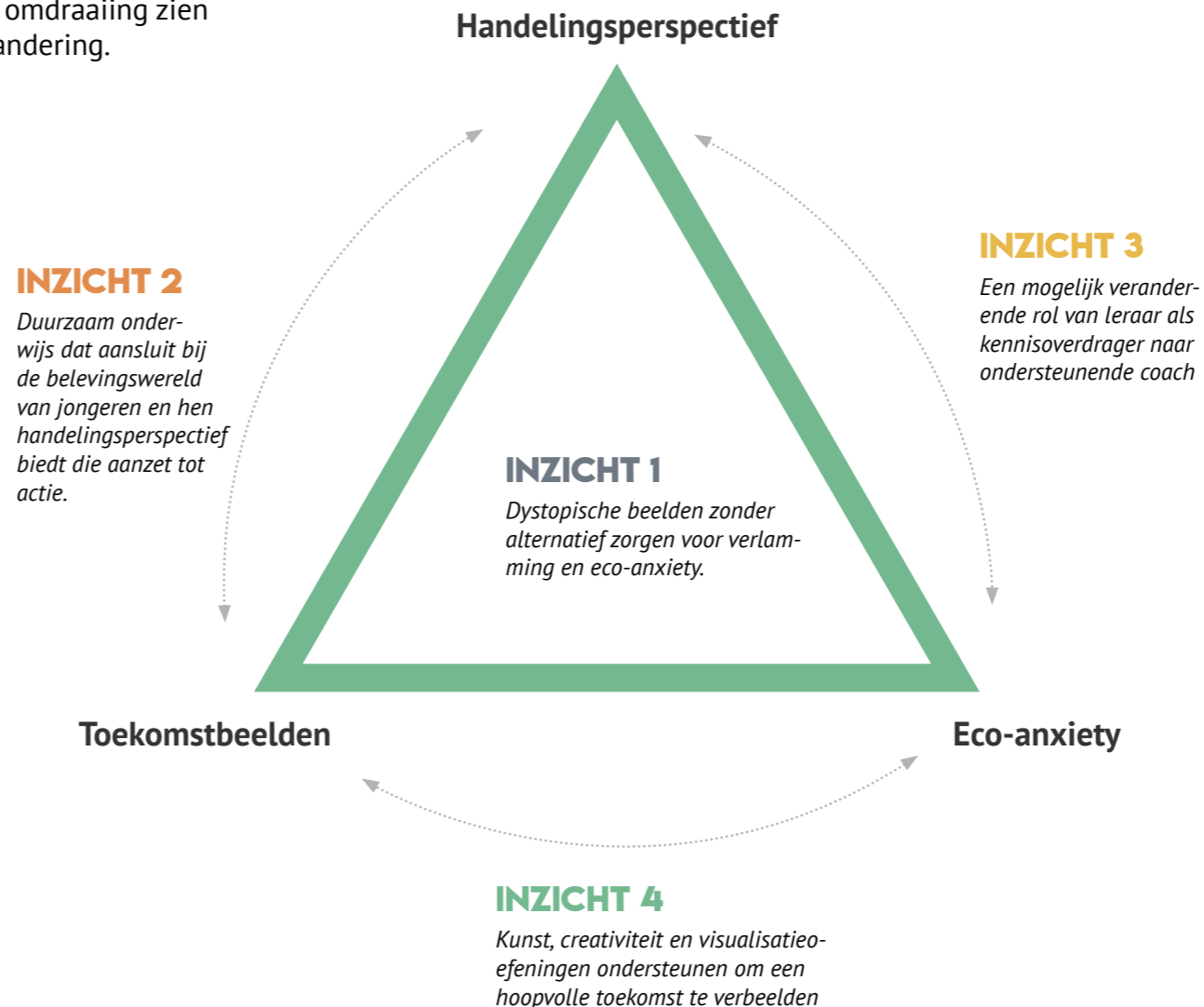
De aanpak van dit onderzoek 'Transformation through Imagination' is geïnspireerd door participatief actie-onderzoek (PAO). In PAO wordt met belanghebbenden diverse perspectieven rondom een gedeeld vraagstuk onderzocht, waarop vervolgens gezamenlijk wordt gereflecteerd. In dit onderzoek hebben we de inzichten, ideeën en bijdragen van een brede groep belanghebbenden gebundeld. Het onderzoek bestond uit 16 diepgaande interviews met docenten, leerlingen, kunstenaars, onderwijsspecialisten en wetenschappers. De perspectieven die het PAO opleverde zijn toegepast in pilotsessies op middelbare scholen om innovatieve verbeeldingstechnieken te exploreren (inzicht 4).

Voor de interviews is gebruik gemaakt van Appreciative inquiry, een onderzoeksmethode die geïnterviewden niet alleen naar meningen en perspectieven vraagt, maar ook naar motivaties en drijfveren om te veranderen, en naar

talenten en andere bronnen die aanwezig zijn om die verandering vorm te geven. Deze open, enthousiasmerende aanpak heeft geleid tot een rijk palet aan inzichten en tot pilots van onderwijstechnieken om verbeelding van leerlingen te stimuleren. De lessen uit de pilots zijn omgezet tot bruikbare lesplannen voor het onderwijs. De resultaten van *Transformation through Imagination* bevatten geen absolute waarheid over verbeeldingskracht, maar zijn bedoeld als work-in-progress dat wij graag in circulatie brengen.

In deze brochure delen we **vier kerninzichten** uit het onderzoek, en ideeën voor onderzoek en onderwijs.

De driehoek hieronder visualiseert de rode draad van ons onderzoek. Het laat zien hoe de thema's handelingsperspectief, klimaatstress en toekomstbeelden verband houden met elkaar. Op dit moment nog te vaak als een negatieve vicieuze cirkel. Maar wat als we deze cirkel proberen om te draaien? Wat als we in het onderwijs de verbeeldingskracht van leerlingen versterken om klimaatstress tegen te gaan en handelingsperspectief te bieden? Deze omdraaiing zien we als een mogelijke katalysator voor verandering.

INZICHT 1

Een vicieuze cirkel tussen dystopische toekomstbeelden, klimaatstress en een gebrek aan handelingsperspectief

Context kerninzicht

De huidige klimaatcrisis is voor velen een overweldigend feit. Bij adolescenten zorgt deze onzekere toekomst voor een groeiend gevoel van klimaatstress. De bewustwordingscampagnes van de afgelopen jaren waren weliswaar noodzakelijk, maar hebben ons ook in grote mate geconfronteerd met dystopische toekomstbeelden: uitstervende diersoorten, gevaarlijk stijgende zeespiegels, verwoestende bosbranden, en oceanen vol met drijvend plastic. In een recent onderzoek onder 10.000 jongeren gaf 77% aan angstig te zijn voor wat de toekomst hen brengt.

“s Nachts heb ik soms nachtmerries over dat we allemaal dood gaan.”

-Lid van Fridays For Future

Uit de interviews onder jongeren en een spel dat we speelden op school (het ‘Polak spel’: zie appendix 1) blijkt dat veel jongeren het gevoel hebben dat ze onmachtig zijn om zelf iets aan de klimaatcrisis te doen. De leerlingen die wij spraken leken sterk te worden beïnvloed door dystopische toekomstbeelden. Scènes uit ‘a day after tomorrow’ spelen zich af in de hoofden van sommige jongeren. Als jongeren werd gevraagd hoe zij de toekomst voor zich zien, spraken zij vaak over kale steden, met weinig biodiversiteit of “groen” en een onaangename sfeer. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat deze beelden worden ingewisseld voor een toekomst waarvan zij echt onderdeel willen zijn?

“Ik zie een lege stad, met hoge gebouwen, grijs en er zijn weinig bomen en dieren. Ik zou hier niet willen wonen”.

-Leerling middelbare school

In eerder onderzoek bleek dat een belangrijke reden voor klimaatstress is dat jongeren zien hoe leiders van grote

multinationals en overheden hun beloftes niet nakomen. Dit leidt tot verwarring en gevoelens van onvermogen: als volwassenen dit al niet oplossen, hoe kunnen wij hier er dan voor zorgen? Enerzijds voelen jongeren druk om hun eigen toekomst en die van de planeet te redden, anderzijds wordt hun stem vaak te weinig serieus genomen. Uit onze interviews blijkt ook dat deze combinatie van factoren bij jongeren leidt tot frustratie, verlamming, of onmacht om daadwerkelijk te handelen.

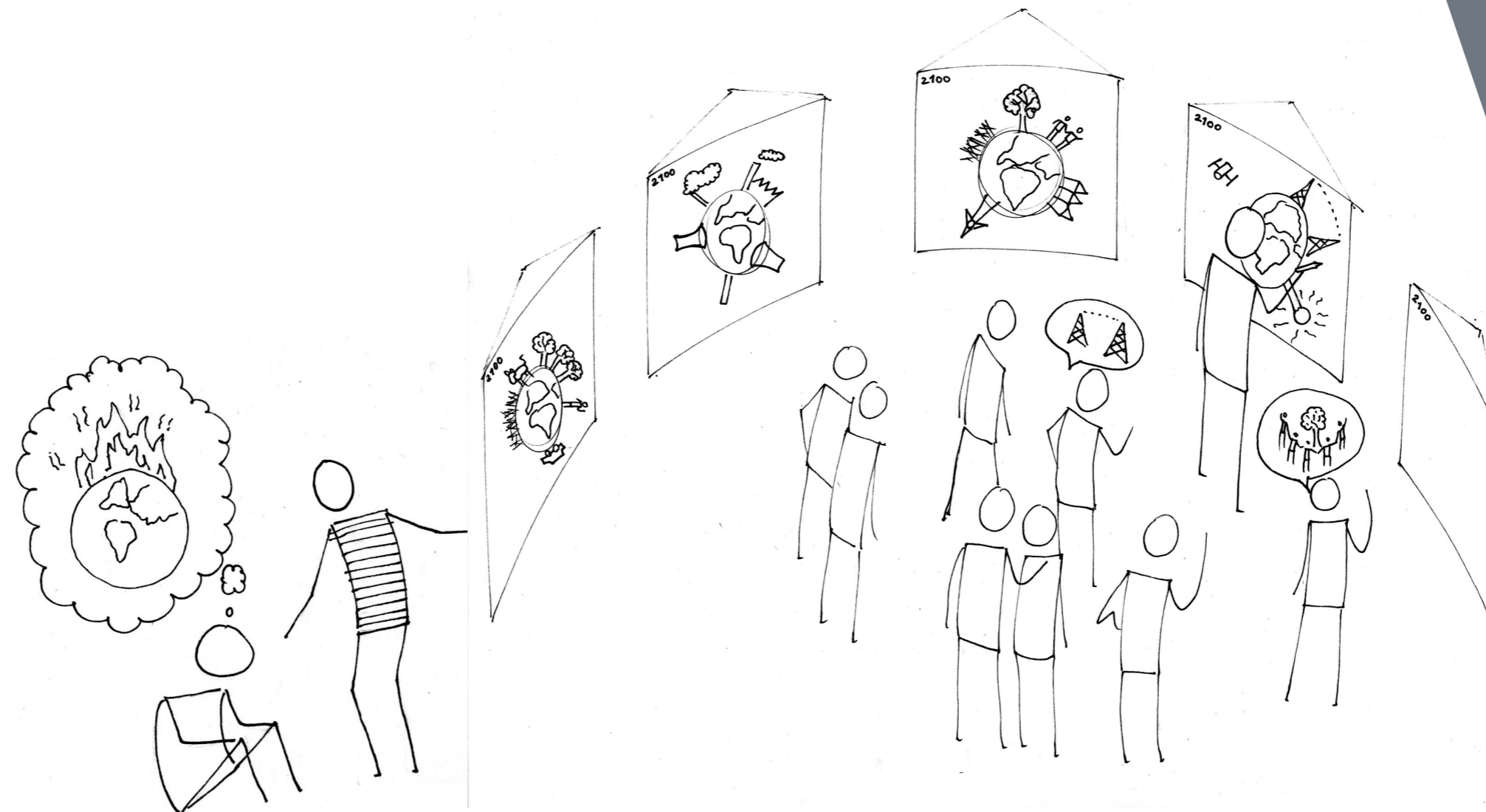
“Het kan mensen ook echt verlammen. Het is voor veel mensen te groot. Soms wordt er voorgespiegeld dat je als persoon wel veel invloed hebt door bijvoorbeeld je afval te scheiden of je licht uit te doen. En dan zijn het weer de grote coöperaties waar niemand eigenlijk invloed op heeft. Wat kun je nu eigenlijk precies doen?”

-Onderzoek UU

Er lijkt dus een vicieuze cirkel tussen dystopische toekomstbeelden, sterke gevoelens van klimaatstress en weinig handelingsperspectief. Hoe kunnen we deze cirkel doorbreken?

Onderzoeksrichtingen

- Welke elementen uit dystopische beelden zorgen voor gevoelens van eco-anxiety?
- Wat zijn de belangrijkste mediaplatformen waar deze dystopische beelden circuleren?
- Welke cognitieve en emotionele processen liggen ten grondslag aan gevoelens van eco-anxiety?

Bekijk de TEDx talk van Jelmer Mommers

Luister naar ‘Groter dan ik’ van zangeres Froukje

Lees het Guardian artikel over ‘Eco-anxiety’

INZICHT 2

Betere aansluiting bij de belevingswereld en belangen van jongeren kunnen zorgen voor een groter handelingsperspectief

Context kerninzicht

De context waarin leerlingen leren over urgente en belangrijke thema's heeft invloed op het handelingsperspectief dat zij ervaren. Duurzaamheid en klimaatverandering worden vaak toegelicht aan de hand van theorieën en modellen. Dat is belangrijk en waardevol, maar er wordt daarnaast vaak te weinig ingegaan op de belevingswereld van jongeren in relatie tot deze thema's en daarmee het mogelijke handelingsperspectief van de leerlingen zelf.

Uitkomsten onderzoek

Uit onze gesprekken bleek een wens om de leerling vaker aan het roer te zetten en lessen beter aan te laten sluiten bij de belevingswereld van de jongeren. Door jongeren de ruimte te geven kunnen zij zelf ontdekken hoe zij hun rol zien in duurzaamheidsformaties. Een gesprek over deze eigen rol kan een startpunt zijn om beelden te genereren van hoe hun ideale toekomst eruit zou zien. Waar zouden zij zelf het verschil willen en kunnen maken?

"Another major driver is that I think we owe it to children to involve them in these conversations and to give them information that allows them to make sense of it for themselves and determine what they would like their role to be."

-Docent

Handelingsperspectief begint bij het verbeelden van wat je zelf zou kunnen doen in je eigen leven. Uit interviews blijkt dat er in het klaslokaal vaak wordt gesproken over de grotere thema's zoals het versnellen van de energietransitie, of de systemische oorzaken van klimaatverandering. Dit is belangrijk, maar wat nog te vaak wordt vergeten is om nadruk te leggen op wat de leerlingen zelf kunnen doen. Denk hierbij aan individuele duurzame gedragsverandering rondom bijvoorbeeld mode of voeding. Gerelateerd hieraan

is om jongeren te vragen naar hun eigen ambities binnen toekomstig werk en leven. Klimaatverandering is verbonden aan zoveel verschillende thema's, wat een uitnodiging kan zijn om verder te kijken naar hoe dat aansluiting vindt bij hun invloedssfeer. Door het gesprek in het klaslokaal bij de belevingswereld van jongeren aan te laten sluiten zou hun handelingsperspectief vergroot kunnen worden. Dit kan ook worden gedaan door de lesmethodes te verbinden aan directe leefomgeving van de leerlingen, zoals thuis, op school, of in de buurt. Zo leren leerlingen om te zien waar ze hun eigen directe invloed kunnen uitoefenen.

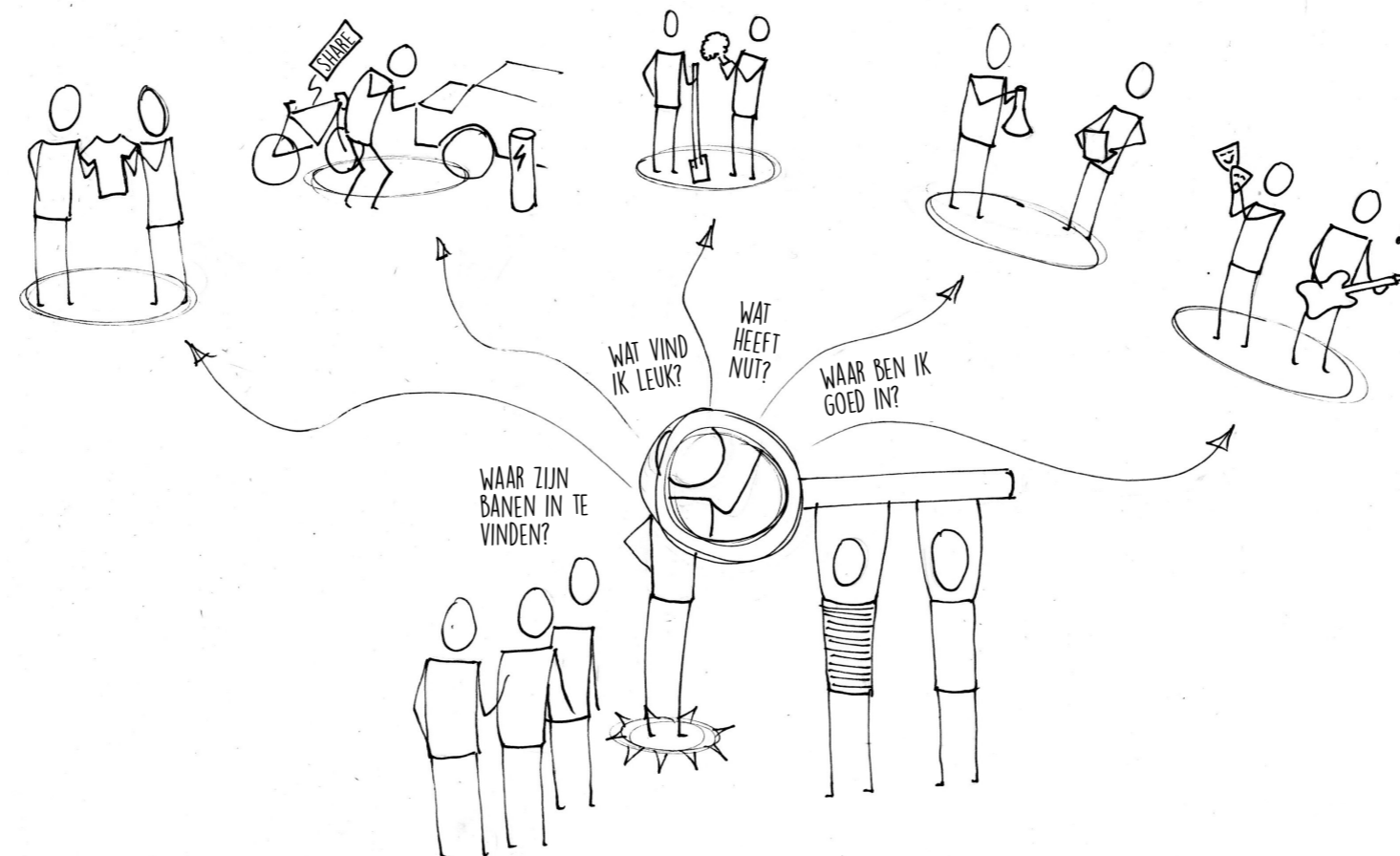
"Interventies hebben nog te vaak de vorm dat er een bedreigend toekomstbeeld wordt geschetst. Er is een autoriteit is die zegt: 'als je wil helpen (...) dan moet je zorgen dat je bijvoorbeeld je plastic afval scheidt of vaker de fiets neemt'. Dat werkt niet goed, omdat jongeren graag hun eigen beslissingen nemen. Je kunt beter aansluiten bij de behoefte van jongeren aan autonomie. Ook hebben jongeren een sterk behoefte aan waardering van leeftijdsgenoten, zij willen zich dan ook graag conformeren aan wat de meeste jongeren denken en doen. Van die motivatie moeten we gebruik maken"
-Hoogleraar ontwikkelingspsychologie

Aandachtspunten

- Zet leerlingen meer aan het roer van hun eigen lessen en waar ze hun aandacht op willen richten.
- Investeer tijd om met leerlingen te bespreken waar zij verantwoordelijkheid kunnen nemen, op basis van wat zij zelf belangrijk vinden. Laat ze samen in gesprek gaan over de acties die ze kunnen ondernemen.
- Probeer aansluiting te vinden met de eigen leefomgeving. Wat kan de leerling nu echt veranderen binnen zijn/haar eigen omgeving en leven?
- Probeer in de klas de verbinding met lokale belangen en partijen (bedrijven, (buurt)initiatieven, bewoners) te maken zodat er concreet betekenis kan worden gegeven aan de betrokkenheid van de leerling.

Onderzoeksrichtingen

- Hoe kunnen sociale normen worden gestimuleerd onder jongeren om gedragsverandering teweeg te brengen?
- Welke onderwijsvormen buiten het klaslokaal kunnen zorgen voor een ander gesprek over duurzaamheidsformaties?

[Luister naar Clover Hogan over haar reis door de klimaatpsychologie](#)

[Lees het manifest van Fridays for Future en Youth for Climate](#)

[Luister naar het pionierslied van de VPRO.](#)

INZICHT 3

Van kennisoverdrager naar ondersteunende coach: een andere rol van de docent kan helpen om klimaatstress tegen te gaan en meer handelingsperspectief te bieden

Context kerninzicht

Traditioneel wordt het onderwijs op een hiërarchische manier vormgegeven, waar de leerling een relatief passieve rol heeft als "ontvanger" van kennis. Uit gesprekken met docenten en leerlingen lijkt deze rolverdeling te veranderen. In duurzaamheidsonderwijs kan de docent een meer ondersteunende rol aannemen en de leerlingen faciliteren in hun ontdekkingstocht naar een hoopvolle toekomst.

"The curriculum needs to be more flexible so that educators and learners can be collaborators"

-docent

Uitkomsten onderzoek

In de uiteenlopende gesprekken met docenten blijkt een behoefte om meer naast de leerling te staan als gesprekspartner die het leren faciliteert, in plaats van alleen kennis overbrengt. Door deze ondersteunende rol worden de leerlingen in staat gesteld om zelf verbanden leggen en leren zij makkelijker om complexiteit te omarmen. Daarnaast leeft de wens ook bij de leerlingen om vaker zelf aan het roer te staan van hun eigen leertraject. Dit wordt ook wel omschreven als *concept-based/service learning*, een vorm van onderwijs waarin de docent inspeelt op de leerbehoefte van de leerling.

"For me it is important that learners actually play a role in determining in "the what" and "the how" in their education. "Meet kids where they're at and also help the kids grow in the direction they see fit to growing"

-docent

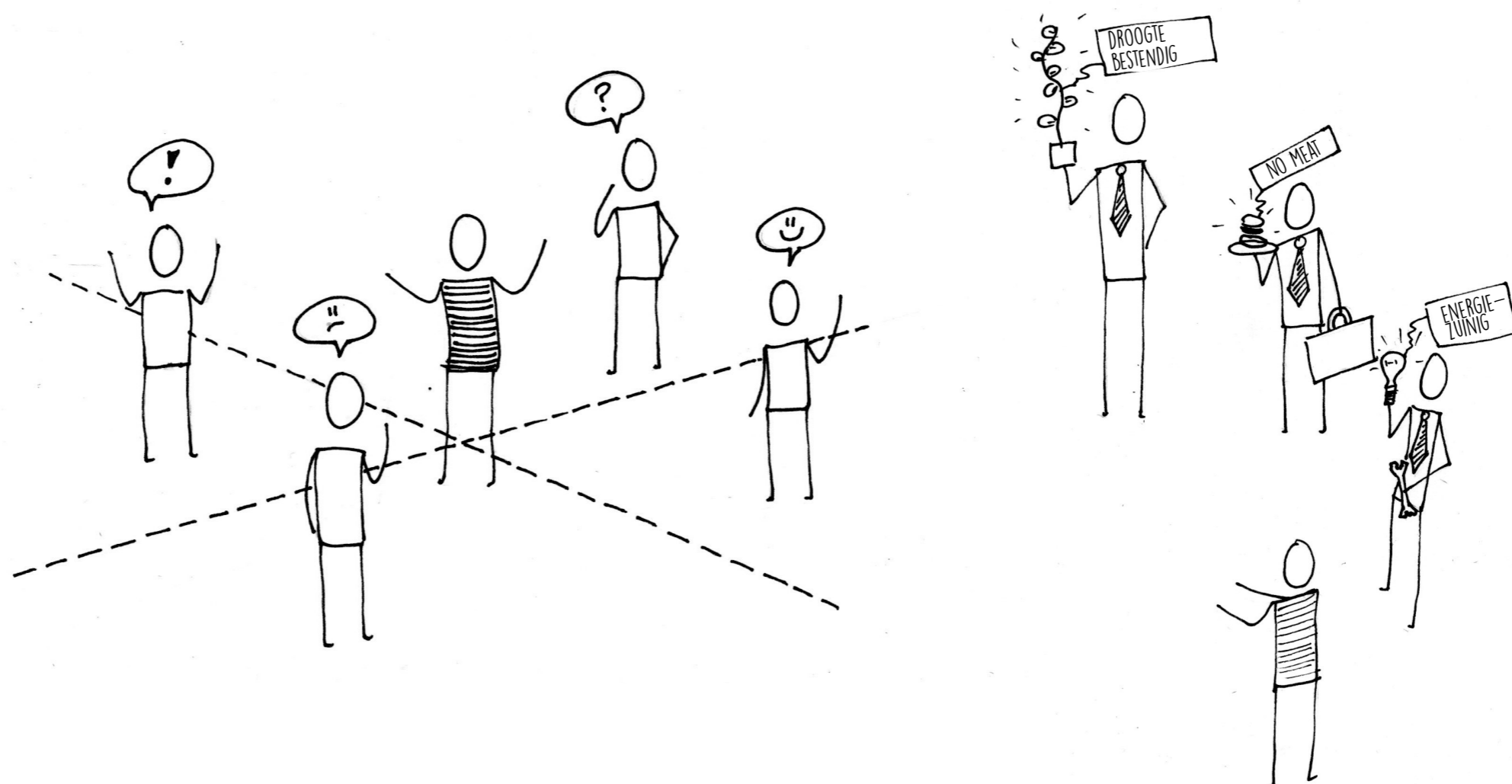
Zoals vaker is gebleken uit onze gastlessen, gesprekken en interacties met leerlingen blijkt klimaatverandering een gevoelig onderwerp te zijn. In grote publiekscampagnes en onderwijs geven we nog te weinig aandacht aan hoe jongeren mentaal kunnen omgaan met klimaatverandering. Het is een overweldigend en beangstigend feit dat onze toekomst op het spel staat. Uit onze gesprekken met docenten en leerlingen bleek dat er behoefte is om frustratie en angst te kunnen delen. Het kan leerlingen helpen om te weten dat ze niet alleen zijn in hun gevoelens. Docenten om samen met de leerlingen uit te zoeken hoe zij hun eigen rol zien en daarbinnen hen te begeleiden in hun eigen proces. De docent kan zijn eigen ervaring hierin ook meenemen en zo connectie vinden in de collectieve zoektocht. Open de vloer voor emoties die spelen bij de aanwezigen. Vanuit dat uitgangspunt zal er pas ruimte ontstaan voor een gesprek over de invloed en invulling.

Aandachtspunten

- Docent als gespreksfacilitator in plaats van (uitsluitend) kennisoverdrager.
- Geef leerlingen en docenten samen meer invloed over de invulling van duurzaam onderwijs.
- Geef ruimte aan klimaatstress en angst. Wat betekent het voor iedereen in de klas en hoe kunnen gevoelens worden omgezet in actie?
- Maak de invulling van een hoopvolle toekomst een collectief proces.

Onderzoeksrichtingen

- Welke onderwijsvormen dragen bij aan gevoelens van eco-anxiety en waarom?
- Welke vormen van het actief betrekken van maatschappelijke stakeholders in het onderwijs is het meest effectief in het stimuleren van reflectie op gedeelde verantwoordelijkheid?

[Kijk naar de introductie van Active Hope van Joanna Macy](#)

[Leer meer over het model voor Transformatief duurzaamheidsonderwijs van Teachers for Climate](#)

INZICHT 4

Methoden die de natuurlijke creativiteit en verbeeldingskracht van jongeren stimuleren kunnen helpen om een hoopvolle toekomst te verbeelden

Context kerninzicht

De kunsten kunnen helpen om abstracte thema's zoals klimaatverandering meer tastbaar te maken. Het huidige onderwijsstelsel stimuleert de natuurlijke creativiteit van leerlingen niet altijd op de beste manier. Creativiteit kan echter helpen om verschillende perspectieven te leren zien en op een vernieuwende manier naar de toekomst te kijken.

Uitkomsten onderzoek

Docenten en kunstenaars zien een belangrijke rol voor de kunsten om verbeeldingskracht te stimuleren, verschillende perspectieven te zien en ook ruimte te bieden aan twijfel. Daarnaast stellen zij dat niet alleen jongeren maar ook docenten zelf gebaat kunnen zijn bij verbeeldingskracht.

"We hebben juist die verbeeldingskracht nodig om abstracte thema's invoelbaar te maken. Mensen mee te nemen in een verhaal"

-kunstenaar

Hoewel het logisch is dat er in relatie tot klimaatbeleid met name wordt gestuurd op versnelling in relatie tot technologie en (sociale) innovatie, blijkt uit onze gesprekken met onderwijsdeskundigen en kunstenaars dat er ook ruimte moet zijn voor reflectie of "verstillen". Creativiteit heeft tijd nodig en kan de uitvoering van de huidige transitie stimuleren. Het kan ons helpen om een nieuw verhaal van onze toekomst te schrijven. Door collectieve creatieve processen te stimuleren in de klas kun je ervoor zorgen dat leerlingen een gevoel van verbondenheid ervaren en minder het gevoel hebben er alleen voor te staan.

Jongeren hebben het vermogen tot creativiteit en verbeeldingskracht, maar volgens onderwijspecialisten worden deze vaardigheden vaak te weinig gestimuleerd. Door vaker

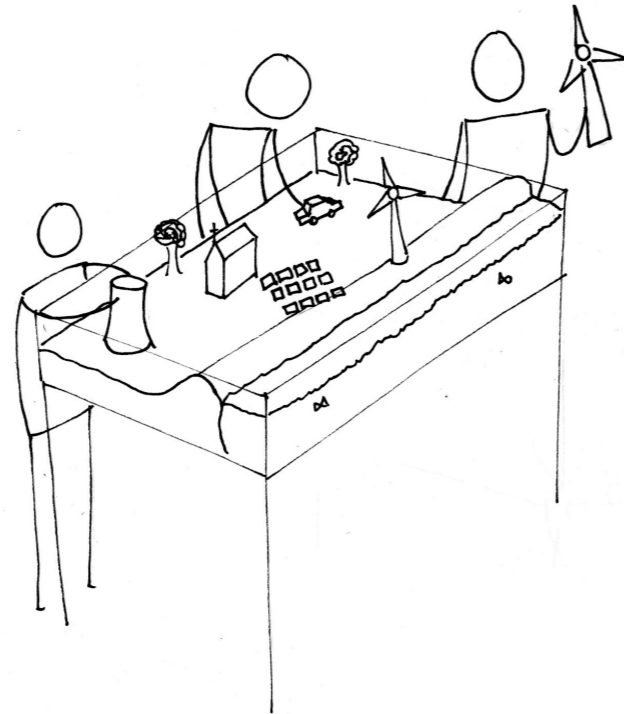
"Er is ruimte nodig om te mogen twijfelen, en niet precies te weten, zoeken naar verhoudingen. Bijvoorbeeld je bent dol op het eten van vlees, je hoort dat het een probleem is, is er dan ruimte om te mogen veranderen? Of word je gedwongen om een keuze te maken, je bent voor tegen. Ik geloof dat je het proces soms kunnen verstillen, kunst of creativiteit geeft ruimte om erbij stil te staan. Geeft ruimte om het even niet te weten... Te mogen zoeken, scherp waar te nemen en andere verhalen te kunnen horen"

-kunstenaar

te werken met creatieve onderwijsvormen kan deze verbeeldingskracht worden aangewakkerd. Zo kunnen jongeren leren om vaker in mogelijkheden te denken in plaats van in obstakels.

Aandachtspunten

- Geef ruimte voor verstillen in de les in relatie tot klimaatverandering. Alle vormen van twijfel en denken over klimaatverandering mogen er zijn.

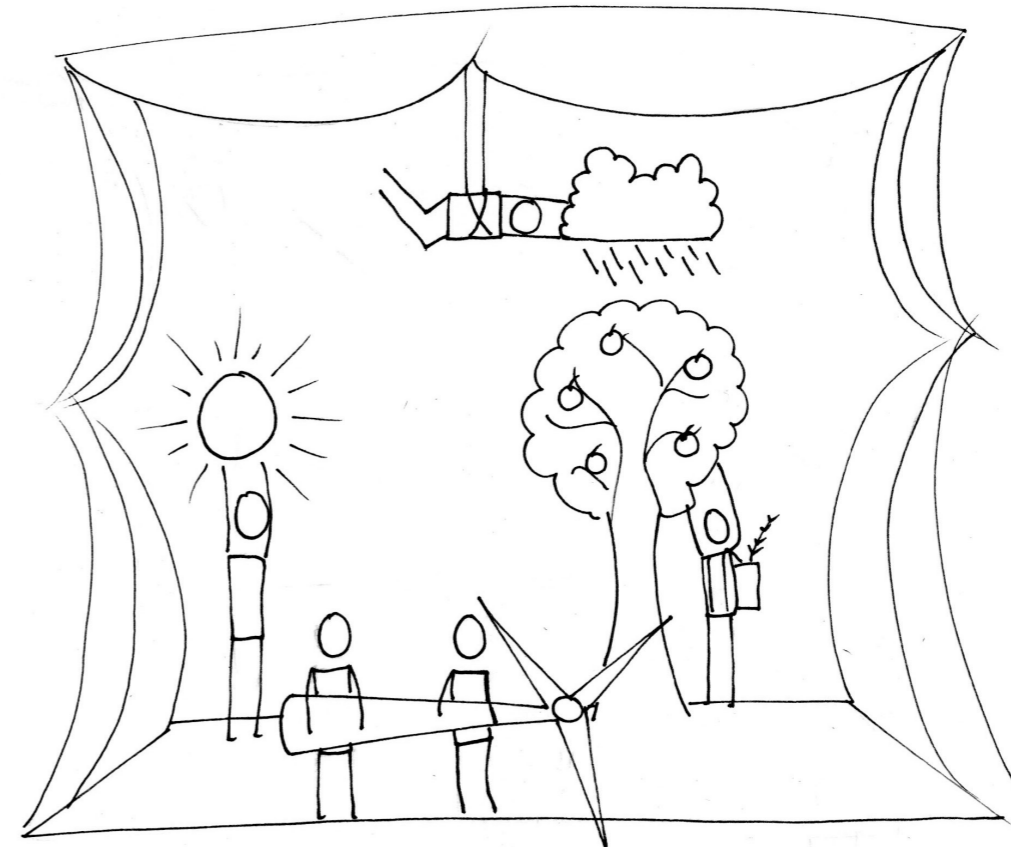
- Moedig verbeeldingskracht bij leerlingen aan met onderwijstechnieken die een beroep doen op hun creativiteit.
- Vanuit een denken van 'goed' en 'slecht' naar een vorm van lesgeven die zich focust op alternatieven voor de huidige status quo. In wat voor wereld willen wij wel leven?
- Creëer een "lege kamer" als docent die samen met leerlingen kan worden gevuld met duurzame ideeën en oplossingen.

"Wat wij eigenlijk moeten creëren is een 'lege kamer' die zij heel graag willen vullen met duurzaamheid. Je moet zelf als docent de muren behangen in de kleuren die bij duurzaamheid passen"

-onderwijsspecialist

Onderzoeksrichtingen

- Hoe kan kunst leerlingen aanzetten tot anders denken?
- Op welke manier kunnen creatieve/kunstzinnige lesmethodes zorgen voor een ander perspectief op klimaatverandering/duurzaamheid?

[Lees mee, het is 2075. De klimaatbeweging heeft gewonnen.](#)

[Laat de natuur spreken! Wat zou jij zeggen als je een boom was?](#)

[Laat je meevoeren door de woorden en het toekomstbeeld van Rotterdam in 2060.](#)

Oefeningen die verbeeldingskracht versterken

Voorbeelden van creatieve onderwijsvormen zijn visualisatie-oefeningen, games en storytelling. Een nuttige visualisatie-oefening is *“postcards of the future”*, waarbij leerlingen een brief aan zichzelf schrijven vanuit de toekomst ([klik hier](#) voor een voorbeeld). Online spellen die je meenemen naar een toekomstbeeld kunnen jongeren motiveren om zich in te zetten voor dat toekomstbeeld (offline) rollenspellen kunnen helpen om perspectieven van anderen beter te begrijpen. Een [voorbeeld](#) van een storytelling-oefening is om leerlingen verhalen rondom objecten te laten bedenken voor een [museum van de toekomst](#).

Om de kracht te illustreren van soortgelijke oefeningen is hieronder een visualisatie gemaakt van de reflecties van de leerlingen in het Polak spel. Samen met de leerlingen onderzochten we welke toekomstbeelden dominant waren in de klas en hoeveel invloed ze dachten te hebben op deze toekomstbeelden. Ook gaven we ruimte aan gevoelens bij de verschillende toekomstbeelden.

In het spel vroegen we de leerlingen om zich te verplaatsen op een kwadrant, dat met tape op de grond was gecreëerd. Zo vroegen we de leerlingen: Ben je optimistisch (Het gaat soms slecht maar de trend is dat het goed gaat en steeds beter wordt) of pessimistisch (het gaat soms goed maar over het algemeen gaat het steeds slechter) over de veranderingen in de samenleving? Daarna vroegen we de leerlingen hoeveel invloed ze zelf hadden op de toekomst die zich ontvouwt? Naar gelang hun antwoorden stonden de leerlingen in verschillende vakken (zie afbeelding) vanwaar ze in discussie met elkaar gingen over hun standpunten. De discussie in de klas kun je terug vinden in de afbeelding.

“Klimaatverandering wordt steeds erger”

“Wat is er positief te noemen aan hoe het nu met de wereld gaat. We ondernemen pas actie als we de negatieve gevolgen ondervinden, het gaat niet beter en beter. Het gaat juist slechter en slechter.”

“De Parijsakkoorden zijn al niet meer haalbaar, het kan ook slechter gaan maar ook beter gaan, het is niet met honderd procent zekerheid te zeggen.”

“Het gaat nu al veel beter dan 50 jaar geleden. Kijk naar alle problemen op de wereld die er al zijn opgelost. Als je alleen maar in het negatieve blijft hangen is het moeilijk om een oplossing te vinden.”

“Er gaan altijd nieuwe problemen komen, maar daar leren we weer van”

“Het gaat steeds beter, zeker over de langere termijn/historie.”

Klimaatverandering; het is er, maar kijk alleen al het bewustzijn wat is gecreëerd vergeleken met 50 jaar geleden. Mensen worden goed geïnformeerd en er is meer bewustzijn over de problemen dan ooit. We weten dat er dingen niet goed gaan maar we zijn op zoek naar oplossingen en verbetering.

“Geen invloed hebben is een te makkelijk excuus”

“Er zijn altijd mensen die tegen zijn”

Het gaat steeds slechter en slechter. Maar wij kunnen het verschil maken in het hier en nu. Het zal de toekomst misschien niet veranderen maar het is het proberen waard.

Het gaat goed en het wordt alleen maar beter. En we kunnen er iets aan doen om het nog beter te maken.

“Maar jullie zeggen wel steeds dat we weinig invloed hebben maar wat jullie vergeten is dat wij zelf de overheid zijn over een aantal jaar. We zullen dus wel degelijk invloed hebben.”

“Invloed uitoefenen is nu veel makkelijker door bereikbaarheid/internet”

“We hebben nou eenmaal weinig invloed op veranderingen. Heeft het ooit onze mening ooit iets bijgedragen? Onze mening telt niet”

We hebben te weinig invloed op deze problemen om een verandering te kunnen bewerkstelligen.

“Sommige mensen kun je gewoon niet bereiken want ze zijn niet open minded”

“Je bereikt alleen mensen met een naastgelegen mening en niet de mensen die tegenover je staan”

Het gaat steeds slechter en slechter. We kunnen er niks aan doen en wij hebben ook niet de verantwoordelijkheid om er iets aan te doen.

Het gaat goed en het wordt alleen maar beter.

We moeten werken met de dingen die groter zijn dan onszelf.

“We staan niet open voor elkaars mening, we luisteren niet”

invloed

optimisme

Call to action

Wij roepen op om verbeelding in te zetten om jongeren en docenten te empoweren. Fantasie is een groot goed: verhalen inspireren en zetten aan tot actie. De uitdagingen waar we voor staan zijn niet op te lossen met dezelfde bekende paradigma's van groei en geld. Voor echte verandering zijn inzichten nodig die ons in verbinding brengen met beelden van een schone, groene en leefbare toekomst voor iedereen.

We staan voor een van de grootste uitdagingen waarmee de mensheid geconfronteerd is geweest. De stem van jongeren in het verbeelden en vormgeven van een nieuwe toekomst is onmisbaar. Verbeeldingskracht kan een onuitputtelijke bron zijn voor vernieuwing en herontdekking. Samen kunnen we het vanzelfsprekende ontleren en opnieuw leren om "grenzeloos" te denken. Hoe maken we gezamenlijk een toekomst die leeft en ademt?

Speciaal voor docenten hebben we een aantal methoden ontwikkeld die toekomstdenken middels verbeeldingskracht stimuleren, te vinden [in deze map](#).

Wij bedanken *Dynamics of Youth* en *Pathways of Sustainability* van de Universiteit Utrecht, iedereen die we hebben mogen interviewen, en de scholen die hebben bijgedragen aan dit project.

